

Матеріали з громадського і літературного життя України ХІХ і початку ХХ ст.

До сотих роковин народження С. Д. Носа.

Цього 1929 року минає сторіччя з дня народження етнографа С. Д. Носа, а проте до цього часу ми не знаємо, коли саме р. 1829 народився він. У найповнішому біографічному нарисові, присвяченому С. Д. Носу (Гр. Коваленко, «Очеркъ жизни и дѣятельности украинскаго этнографа и народнаго врача С. Д. Носа», «Кіевская Старина», 1901 р., вересень, с. 366), дату народження етнографа визначено лише приблизно: «С. Д. Носъ родился въ 1829 г. около 26 апрѣля...» В архіві колиш. чернігівської «духовной консисторіи» нам пощастило знайти метрику С. Д. Носа, з якої видно, що С. Д. Нос народився 24 квітня ст.ст. 1829 р. Таким чином сота річниця народження С. Д. Носа минає 7 травня нов. ст. 1929 року. Подаємо копію з оригіналу метрики Носа, заховуючи ортографію його.

Метрическая тетрадь Епархіи Черниговской изъ Конотопского Духовного Правленія села Поноръ церкви Вознесенской 1829 годъ.

Часть первая о рождающихся.

№	Число рожденія	У кого кто родился	Число крещенія	Кто воспріимники
6	24	Мѣсяць У губернскаго регистратора Данила Носова и жени его Анны родился сынъ Стефанъ крещень наблюдающимъ священникомъ Іосифомъ Андріевскимъ	24	Апрель воспріимникомъ оному младенцу отъ святого крещенія былъ Захарій Ивановъ сынъ Носовъ

Подав Борис Шевелів.

Писання Марка Вовчка в Галичині.

Серед паперів «Архіву Правди», якого значна частина заховалась в «Родинному Архіві Барвінських» у Львові, знайшов я листа Марка Вовчка, писаного до редакції «Правди» на невеличкому білому папері (величини 10.5×13.5 см.) по обидвох сторонах, без означення місяця, року, місяця і дня. Подаю його ось тут, заховуючи вірно його правопис:

«Перечула я, що земляки наши у Львові хочуть видати мої повістки. Нехай видають зъ Богомъ. А якъ що и недруковані мої оповідання можуть спомогти «Правді», то я ихъ пришло. Марко Вовчок.»

Оцей лист вимагає деяких пояснень. До 70-их років минулого ст. не було в Галичині збірного видання «Оповідань» Марка Вовчка, а тільки вряди годи появлялися поодинокі оповідання в періодичних галицьких

виданнях. Почин у цьому дали «Вечерниці» (Р. I, 1862 і II, 1863), за ними пішли «Письма до громади» С. Шуховича (1864), «Мета» (1865), «Нива» (1865) і «Правда» (1867 і 1868). На Закарпатській Україні подав Сабов у своєму «Кратк-ому Сборник-у избранныхъ сочиненій в прозѣ и стихахъ...» (Ужгород, 1868), оповідання Марка Вовчка «Сон», далі появилися деякі оповідання Марка Вовчка в галицько-руських читанках Торонського (1868), Ол. Барвінського (1871) та Ю. Романчука й К. Лучаковського (1871), а «Днѣстрянка», альманах на 1877 р. (Львів, 1876), подала оповідання «Інститутка». Найбільше оповідань Марка Вовчка, аж 7 відразу, подав Ом. Партицький у видаваній ним «Газеті Школьній» (Р. III, 1877). Зовсім окремо видало товариство «Просвіта» оповідання «Сестра» (книж. ч. 40, 1876 р.).

Коли отже в Росії видав уже Куліш «Народні оповідання» Марка Вовчка в Петербурзі 1858 р. (2 видання коштом Н. Тиблена в Петербурзі 1861 р.), в 1862 р. надруковано в Петербурзі коштом П. А. Лобка II-ий том «Народніх оповідань», вкінці нові «оповідання» вийшли в Петербурзі 1865 р. коштом Яковлева, то перше збірне видання «Оповідань» Марка Вовчка в Галичині було видання Ом. Партицького п. з. «Народнѣ оповіданя Марка Вовчка», які появилися у Львові 1877 р. накладом редакції «Газети Школьної». Том I-ий містить 14 оповідань, том II-ий—2 оповідання, том III-ий—5 оповідань. На виданні зазначено, що це «Видання друге». Ом. Огоновський поясняє, що «Се є неначе друге видання «Народніх оповідань», бо Ом. Партицький велів зробити відбитки з тексту, поданого в «Газеті Школьній» (Історія литер. рускої, III, 1, с. 236, прим. 1). Та це пояснення Огоновського не зовсім вірне тому, що в «Газеті Школьній» за 1877 р. було подано всего 7 оповідань, а інші оповідання подані в цьому збірному виданні, не були друковані в «Газеті Школьній». Чому Партицький назвав своє видання «другим», годі вгадати, бо в Галичині було воно таки першим збірним виданням, тоді як у Росії I-ий том видання Куліша з 1858 р. дїждався вже другого видання в 1861 р. Можливо хіба те, що Партицький, знаючи тільки видання I-го тому з 1858 р., II-ий том з 1862 р. й видання Яковлева в 1865 р., назвав своє видання «другим». Іншої розв'язки цієї загадки я не бачу.

Лист Марка Вовчка до редакції «Правди» стоїть без сумніву у зв'язку із львівським збірним виданням «Народніх оповідань» з 1877 р. і до цього видання відносяться неперечно слова «Перечула я...» Дату листа годиться віднести до 1876 р. (звертаю увагу, що в цьому році редагування «Правди» перейшло було в руки Володимира Барвінського), а найпізніше до 1877 р., т. є. до року, в якому появилoся львівське видання «Народніх оповідань» Марка Вовчка. Зовсім певне це, що редакція «Правди» не покористувалася пропозицією авторки листа щодо прислання й недрукованих її оповідань для вжитку «Правди», бо (поминувши 1867 і 1868 р.) ніякі оповідання М. Вовчка в «Правді» більше не появилися. Бодай поки-що в «Архіві Правди» до цієї справи не вдалося мені знайти ніякого сліду.

Можливо й це, що редакція «Правди» відповіла Марку Вовчку й подала їй до відома, хто саме ладить збірне видання її «Оповідань», та на цьому мабуть і покінчилося, бо у львівському виданні «Народніх оповідань» ніякі із недрукованих оповідань М. Вовчка не було вміщене. Дальше докладне розбирання «Архіву Правди», яким я зараз занятий, може принести ще не один цікавий причинок до цієї справи, хоча й у паперах Ом. Партицького, збережених у Бібліотечі «Наукового Товариства ім. Шевченка», повинно би рівно ж дещо знайтися.

Подав Богдан Барвінський.